

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston kirjallinen asiantuntijalausunto sivistysvaliokunnalle valtioneuvoston selvityksestä ”Osaamisunioni, perustaitoja koskeva toimintasuunnitelma ja STEM-aineiden opetusta koskeva strateginen suunnitelma”

E 56/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Osaamisunioni, perustaitoja koskeva toimintasuunnitelma ja STEM-aineiden opetusta koskeva strateginen suunnitelma

Arene kiittää mahdollisuudesta lausua sivistysvaliokunnalle ja keskittyy lausunnossaan erityisesti osaamisunioniin (Union of Skills), josta Euroopan komissio (myöh. komissio) julkaisi tiedonannon 5.3.2025.

Arene katsoo yleisesti, että Suomella voisi olla aktiivinen ja kunnianhimoinen rooli eurooppalaisten osaamis- ja koulutustason nostossa. Näitä tavoitteita tulisi pystyä edistämään myös kotimaassa riittäville panostuksilla korkeakoulutukseen.

Euroopan osaamisunioni on hyvä ja toimiva EU-tason viitekehys juuri ammattikorkeakoulukentälle. EU-konteksti yleisesti on tärkeä ammattikorkeakoulujen kehitykselle. Erityisesti kun kansallinen korkeakoulurahoitus heikentyy jatkuvasti, on EU-rahoitus yhä tärkeämpää suomalaisille ammattikorkeakouluille.

Tuleva Erasmus+ on tärkeässä roolissa, jotta osaajien liikkuvuutta saataisiin tehostettua Euroopan sisällä sekä myös Euroopan ulkopuolelta tulevien osaajien osalta. Onkin tärkeää, että eurooppalaisten korkeakouluallianssien rahoituspohja turvataan ennen kaikkea tulevasta Erasmus+ -ohjelmasta.

Erasmus+ ohjelmasta rahoitetaan myös monipuolisia eurooppalaisia yhteistyö- ja kumppanuushankkeita koulutusorganisaatioiden kyvykkyysien, innovatiivisten koulutussisältöjen, eurooppalaisten opintokokonaisuuksien ja hyvien käytäntöjen kehittämiseen. Eurooppalaisilla korkeakoulualliansseilla on tärkeä rooli edelläkävijänä, ja niiden parhaat käytännöt jalkautuvat laajemmin koko Euroopan korkeakoulu yhteistyön piiriin.

Suomessa puolet ammattikorkeakouluista on mukana eurooppalaisissa korkeakoulualliansseissa. Tämä on suomalaisille ammattikorkeakouluille iso mahdollisuus, koska Suomi on jäänyt pahasti jälkeen AMK-sektorin kehittämisessä muiden duaalisen korkeakoulutuksen maiden joukossa. Eurooppalaisten korkeakouluallianssien kautta ammattikorkeakoulut pääsevät hyvin mukaan mm. tohtorikoulutuksen kehittämiseen ja TKI-rahoitushakuihin.

Eurooppalaisilla korkeakoulualliansseilla on tärkeä rooli työmarkkinoiden tarpeisiin vastaavaan osaajareservin kouluttamisessa sekä korkeakoulutettujen osaajien saamiseen Eurooppaan kolmansista maista. Tällä täytetään osaltaan eurooppalaisia osaamisvajaita ja vahvistetaan Euroopan kilpailukykyä. Suomalaisilla ammattikorkeakouluilla on jo vahvaa osaamista kolmansien maiden opiskelijoiden saamisessa Suomeen.

EU:n tulevalla ohjelmakaudella erityisesti Erasmus+ -ohjelma sisältää politiikkatavoitteita, jotka linkittyvät osaamisen kehittämiseen erityisesti Euroopan kilpailukyvyn kannalta strategisilla aloilla. Osaamisunioni painottaa jatkuvan oppimisen tärkeyttä, ja se on tärkeää Euroopalle juuri kilpailukyvyn takamiseksi.

Osaamisunioni vahvistaa eurooppalaisia kumppanuuksia, jotka linkittyvät työntekijöiden strategisten osaamistarpeiden ennakointiin ja toisaalta työntekijöiden osaamisen päivittämiseen. Yksi osaamisunionin tuleva avaus linkittyy olennaisesti korkeakoulutuksen saavutettavuuden tehostamiseen eri taustoista tuleville oppijoille, ja tähän suomalaisilla ammattikorkeakouluilla on jo pitkä tausta sekä paljon osaamista ja annettavaa.

Arene on osallistunut aiheen teemakeskusteluun myös koulutusjaoston (EU30) teemakeskustelussa 12.3.2025. Arene ottaa tässä sivistysvaliokunnalle antamassaan lausunnossa huomioon myös 16.7.2025 komission julkaiseman esityksen uudesta monivuotisesta rahoituskehyksestä (Multiannual Financial Framework eli MFF), jossa osaamisunioni on vahvasti liitoksissa Erasmus+ -ohjelmaan.